

Pave Frans:
Den apostoliske skrivelse
Magnum Principium
– gitt *Motu Proprio* –
hvorved noe i kan. 838 i Den kanoniske lovbok forandres,
3. september 2017: * **

|

‡

|

FRANS

Det store prinsipp, bekreftet av Annet Økumeniske Vatikankonsil, var at den liturgiske bønn, tilpasset folks fatteevne, måtte bli forstått. Dette fordret med tyngde at morsmålet skulle bli tatt inn i liturgien, og at versjoner av de liturgiske bøker skulle bli tilrettelagt og approbert, et mandat som ble betrodd biskopene.

Den latinske kirke var seg bevisst betydningen av det offer som det ville være delvis å gi opp det egne liturgiske språk som gjennom århundrer hadde vært i bruk over hele jordens krets. Ikke desto mindre åpnet den velvillig døren for at oversettelser – idet de jo er en del av ritusene selv – sammen med det latinske språk måtte bli til Kirkens røst når den feirer de guddommelige mysterier.

Samtidig var Kirken seg bevisst – særlig ut fra de forskjellige standpunkter til bruk av morsmålet i liturgien, som ble klart uttrykt av konsilfedrene – de vanskeligheter som kunne oppstå i denne sammenheng. På den ene side måtte man holde sammen det beste for de troende til enhver tid og i enhver kultur og deres rett til en bevisst og aktiv deltagelse i de liturgiske feiringer med den romerske ritus' substansielle enhet; på den andre side kunne morsmålene selv ofte bare skrittvis bli liturgiske språk som stråler av en språklig eleganse og begrepsdybde på en måte som ikke skiller dem fra liturgisk latin, for å nære troen.

Dette ble etterstrebet av noen liturgiske lover, instruksjer, rundskriv, arbeidspapirer og bekreftelser av liturgiske bøker på morsmål utferdiget av Den

* Latinsk originaltekst: AAS 109 (2017) ????? kkkkkk: Litterae Apostolicae Motu Proprio datae quibus nonnulla in can. 838 Codicis Iuris Canonici immutantur.

** Anmerkninger, se s. 208.

apostoliske stol alt fra konsiltiden, enten før eller etter lovene utstedt i Den kanoniske lovbok. De angitte kriterier var nyttige og forble det i de fleste tilfeller, og så langt det lar seg gjøre, blir de å anvende av liturgikommisjonene som gode redskaper for at de liturgiske fellesskapene – til tross for de store forskjeller i språkene – kan nå frem til en stilform som er skikket og samsvarer med de enkelte deler, under overholdelse av fullstendighet og nøyaktighet i troskap, særlig når visse tekster oversettes som er av største betydning i den enkelte liturgiske bok.

En liturgisk tekst er som rituelt tegn et middel for muntlig kommunikasjon. Men for de troende som feirer en sakral ritus, er ordet også et mysterium: For ved de uttalte ord, særlig når Den hellige skrift leses, taler Gud til menneskene, Kristus taler selv i Evangeliet til sitt folk, som selv eller gjennom celebranten svarer Herren ved bønn i Den Hellige Ånd.

Målet ved oversettelsene av liturgiske eller bibelske tekster for ordets liturgi er å kunngjøre frelsens ord for de troende i lydighet mot troen og å uttrykke Kirkens bønn til Herren. Med dette som mål må man trofast kommunisere til et bestemt folk ved dettes språk det som Kirken til et annet folk vil kommunisere ved latin. Fordi troskap ikke alltid kan bli vurdert ut fra enkeltord, men heller i konteksten ut fra hele den kommunikative handling og i overensstemmelse med dets språklige egenart, må visse særskilte ord jo bli overveid også ut fra den katolske tro som helhet, fordi enhver oversettelse av liturgiske tekster skal samsvare med den sunne lære.

Det må ikke undre at det har oppstått visse vanskeligheter på denne lange arbeidsvei mellom bispekonferansene og denne Apostoliske stol. For at konsilets forskrifter vedrørende bruken av morsmålene i liturgien også kan gjelde i fremtiden, er det absolutt nødvendig med et konstant våkent og kreativt samarbeid, fylt av gjensidig tillit, mellom bispekonferansene og Den apostoliske stols dikasterium som ivaretar oppdraget med å fremme den hellige liturgi, nemlig Gudstjeneste- og sakramentskongregasjonen. Derfor, for at nyutformingen av hele det liturgiske liv kan gjennomføres riktig, synes det som om noen kriterier alt gitt av konsilet atter må understrekes klarere og holdes i bruk.

Idet det unektelig må tas hensyn til det nyttige og gode for de troende, må man heller ikke glemme bispekonferansenes rett og oppdrag som – sammen med bispekonferanser for regioner som anvender samme språk, og Den apostoliske stol – skal bevirke og dekretere, under overholdelse av det enkelte språks egenart, at den opprinnelige teksts mening fullstendig og med troskap gjengis, og at de oversatte liturgiske bøker også etter tilpasninger alltid reflekterer Den romerske ritus' enhet.

For å gjøre samarbeidet mellom Den apostoliske stol og bispekonferansene lettere og mer fruktbart i dette oppdrag, som utføres for de troende, og etter å ha hørt på en gruppe av biskoper og sakkyndige etablert av Oss dekreterer Vi ut fra den myndighet som er Oss overdratt, at den kanoniske disiplin som nå er gjeldende i kan. 838 C.I.C. må klargjøres slik at – ut fra meningen i konstitusjonen *Sacrosanctum Concilium*, særlig uttrykt i nr. 36, §§ 3-4, 40 og 63, foruten i den apostoliske skrivelse *Sacram Liturgiam*, gitt Motu Proprio, nr. IX – Den apostoliske stols kompetanse på tydelig vis kan bli klargjort hva angår oversettelser av liturgiske

bøker og mer dyptgripende tilpasninger fastsatt og approbert av bispekonferansene, hvortil det jo også kan regnes innføyelse av nye tekster i disse bøker.

Ut fra denne tanke skal i fremtiden kan. 838 ha slik ordlyd:

Kan. 838 – § 1. Ledelsen av den hellige liturgi hviler helt og holdent på Kirkens autoritet som jo ligger hos Den apostoliske stol og – i samsvar med det som er bestemt i gjeldende rett – hos diöcesanbiskopen.

§ 2. Det tilligger Den apostoliske stol å regulere den hellige liturgi i Kirken som helhet, å utgi liturgiske bøker og overprøve tilpasninger approbert av en bispekonferanse i samsvar med det som er bestemt i gjeldende rett, foruten å våke over at de liturgiske forordninger trofast iakttas overalt.

§ 3. Det hører under bispekonferansene å tilrettelegge og approbere morsmålversjoner av de liturgiske bøker – tillempet med troskap og på vanlig måte, innenfor de fastlagte rammer – samt å utgi de liturgiske bøker for de regioner som hører inn under dem, etter Den apostoliske stols bekreftelse.

§ 4. Det tilligger diöcesanbiskopen i den kirke som er ham overdratt, innenfor rammene for hans kompetanse å gi de bestemmelser om liturgiske forhold som påligger alle.

Dette må nødvendigvis få konsekvenser for hvordan art. 64 § 3 i den apostoliske konstitusjon *Pastor bonus* tolkes, eller andre lover, særlig de som inneholdes i de liturgiske bøker vedrørende oversettelsene av disse. På samme måte vil Vi legge til rette for at Gudstjeneste- og sakramentskongregasjonen kan justere sitt *reglement* ut fra meningen i den nye disiplin og bispekonferansene kan få hjelp til å gjennomføre deres oppdrag og til mer og mer og dag for dag å engasjere seg for å fremme Den latinske kirkes liturgiske liv.

Vi befaler for hver enkelt av de ting som ved denne apostoliske skrivelse, gitt *Motu Proprio*, er blitt dekretert, at det alt skal stå fast og være ratifisert – idet intet som helst motstridende står i veien for dette, heller ikke om det måtte kvalifisere til særskilt nevning –, og Vi dekreterer at den skal promulgeres ved utgivelse i dagsavisen *L'Osservatore Romano*, tre i kraft 1. oktober 2017 og deretter utgis i *Acta Apostolicae Sedis*.

Gitt i Roma, ved Sankt Peter, den 3. september 2017, i det femte år av Vårt pontifikat.

FRANS PP.

Anmerkninger

Den sentrale endring ved denne skrivelse er at Gudstjeneste- og sakramentskongregasjonens kompetanse beskjæres i forhold til bispekonferansene ved at kongregasjonen som tidligere kunne «overprøve» (*recognoscere*) oversettelser av liturgiske bøker, herunder revidere eller rette dem mer eller mindre, nå fikk redusert sin kompetanse til å «bekrefte» (*confirmare*) de nye liturgiske bøker. (Samtidig skulle kongregasjonen fortsette å ha overprøvingsmyndighet hva angår «mer dyptgripende tilpasninger», altså forhold som går ut over rene oversettelser.)

For å forstå betydningen av overgang fra å «overprøve» til å «bekrefte» må man huske den omfattende kompetanse som kongregasjonene etter Tridentinerkonsilet fikk ved deres *overprøvings*-myndighet som inkluderte retten til å revidere eller endre på (forbedre) fremsendte tekster for overprøving. Den nye disiplin innebar antagelig at kongregasjonen ikke lenger kunne «skjære gjennom» i oversettelsesspørsmål, men måtte oppnå enighet med de lokale bispekonferanser.

I tillegg ble det holdt frem at troskap i oversettelsesarbeid ikke utelukkende kan sees på som bokstavtro (konkordant oversettelse), men primært fordre korrekt sak-oversettelse, jf. setningen: «Fordi troskap ikke alltid kan bli vurdert ut fra enkeltord, men heller i konteksten ut fra hele den kommunikative handling og i overensstemmelse med dets språklige egenart, må visse særskilte ord jo bli overveid også ut fra den katolske tro som helhet, fordi enhver oversettelse av liturgiske tekster skal samsvare med den sunne lære.»

Den apostoliske skrivelse *Sacram Liturgiam*, gitt Motu Proprio, ble gitt av pave Paul VI 25. januar 1964 og dekreterte at visse forskrifter i Annet Vatikankonsils konstitusjon om den hellige liturgi skulle begynne å gjelde. Art. IX handlet om de territoriale kirkelige myndigheters oversettelsesansvar og Den ap. stols ansvar for å godta (*probare*) eller bekrefte (*confirmare*) oversettelsene.

Selv om skrivelsen ble gitt av paven alt 3. september 2017, ble den først offentlig kjent ved promulgeringen i *L'Osservatore Romano* 10. september 2017 (*L'Osservatore Romano* 157 [2017, n. 207], s. 4). I samsvar med uttrykkelig bestemmelse trådte endringen i kraft 1. oktober 2017, jf. CIC, kan. 8, § 1.

Sammenstilling av gammel og ny tekst

Latin originaltekst:

Inntil 2017

§ 1. Sacrae liturgiae moderatio ab Ecclesiae auctoritate unice pendet: quae quidem est penes Apostolicam Sedem et, ad normam iuris, penes Episcopum dioecesanum.

Fra 2017

§ 1. Sacrae liturgiae moderatio ab Ecclesiae auctoritate unice pendet: quae quidem est penes Apostolicam Sedem et, ad normam iuris, penes Episcopum dioecesanum.

§ 2. Apostolicae Sedis est sacram liturgiam Ecclesiae universae ordinare, libros liturgicos edere eorumque versiones in linguas vernaculas recognoscere, necnon advigilare ut ordinationes liturgicae ubique fideliter observentur.

§ 3. Ad Episcoporum conferentias spectat versiones librorum liturgicorum in linguas vernaculas, convenienter intra limites in ipsis libris liturgicis definitos aptatas, parare, easque edere, praevia recognitione Sanctae Sedis.

§ 4. Ad Episcopum dioecesanum in Ecclesia sibi commissa pertinet, intra limites suae competentiae, normas de re liturgica dare, quibus omnes tenentur.

§ 2. Apostolicae Sedis est sacram liturgiam Ecclesiae universae ordinare, libros liturgicos edere, **aptationes, ad normam iuris a Conferentia Episcoporum approbatas**, recognoscere, necnon advigilare ut ordinationes liturgicae ubique fideliter observentur.

§ 3. Ad Episcoporum Conferentias spectat versiones librorum liturgicorum in linguas vernaculas **fideliter et** convenienter intra limites definitos **accommodatas** parare **et approbare atque libros liturgicos, pro regionibus ad quas pertinent, post confirmationem Apostolicae Sedis**, edere.

§ 4. Ad Episcopum dioecesanum in Ecclesia sibi commissa pertinet, intra limites suae competentiae, normas de re liturgica dare, quibus omnes tenentur.

Norsk oversettelse:

Inntil 2017

§ 1. Ledelsen av den hellige liturgi hviler helt og holdent på Kirkens autoritet som jo ligger hos Den apostoliske stol og – i samsvar med det som er bestemt i gjeldende rett – hos diøcesanbiskopen.

§ 2. Det tilligger Den apostoliske stol å regulere den hellige liturgi i Kirken som helhet, å utgi liturgiske bøker og overprøve morsmålversjoner av dem foruten å våke over at de liturgiske forordninger trofast iakttas overalt.

§ 3. Det hører under bispekonferansene å tilrettelegge morsmålversjoner av de liturgiske bøker – tilpasset på vanlig måte, innenfor de rammer som er fastlagt i de liturgiske bøker selv – samt å utgi disse etter Den hellige stols forutgående overprøving.

Fra 2017

§ 1. Ledelsen av den hellige liturgi hviler helt og holdent på Kirkens autoritet som jo ligger hos Den apostoliske stol og – i samsvar med det som er bestemt i gjeldende rett – hos diøcesanbiskopen.

§ 2. Det tilligger Den apostoliske stol å regulere den hellige liturgi i Kirken som helhet, å utgi liturgiske bøker og overprøve **tilpasninger approbert av en bispekonferanse i samsvar med det som er bestemt i gjeldende rett**, foruten å våke over at de liturgiske forordninger trofast iakttas overalt.

§ 3. Det hører under bispekonferansene å tilrettelegge **og approbere** morsmålversjoner av de liturgiske bøker – **tillempet med troskap og** på vanlig måte, innenfor de **fastlagte** rammer – samt å utgi **de liturgiske bøker for de regioner som hører inn under dem, etter Den apostoliske stols bekreftelse**.

§ 4. Det tilligger diøcesanbiskopen i den kirke som er ham overdratt, innenfor rammene for hans kompetanse å gi de bestemmelser om liturgiske forhold som påligger alle.

§ 4. Det tilligger diøcesanbiskopen i den kirke som er ham overdratt, innenfor rammene for hans kompetanse å gi de bestemmelser om liturgiske forhold som påligger alle.